

СТОП БУЛІНГ!

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПРО БУЛІНГ?

Однією з найбільш актуальних проблем на сьогодні є цькування (булінг) серед дітей. Прийняття **18 грудня 2018 року Верховною Радою України Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (законопроект № 8584)** несе за собою ряд змін у вирішенні вищезазваної проблеми. Так, нарешті законодавчо визначено поняття булінг, внесено зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення України та ряду Законів України.

Поняття «булінг»

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві. У тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

ТЕЛЕФОНИ ДОВІРИ

- § Дитяча лінія 116 111 або 0 800 500 225 (з 12.00 до 16.00);
- § Гаряча телефонна лінія щодо булінгу 116 000;
- § Гаряча лінія питань запобігання насильству 116 123, 0 800 500 333;
- § Уповноважений Верховної Ради з прав людини 0 800 50 17 20;
- § Уповноважений Президента України з прав дитини 044 255 64 50;
- § Центр надання безоплатної правової допомоги 0 800 213 103;
- § Національна поліція України 102.

Уповноважена посадова особа для здійснення невідкладних заходів реагування у випадках виникнення фактів насильства в Хмельницькій гімназії № 1 імені В.Красицького **Шмалій Елла Миколаївна**, заступник директора школи з навчально-виховної роботи.

Як наразі виглядає механізм з протидії цькуванню:

1. Якщо дитина стала свідком булінгу в школі, передусім вона може розказати про це батькам, вчителю, психологу або безпосередньо директору.
2. Дитина може звернутись на гарячу лінію ГО «Ла Страда - Україна» з протидії насильству в сім'ї або із захисту прав дітей; до соціальної служби з питань сім'ї, дітей та молоді; Національної поліції України; Центру надання безоплатної правової допомоги.
3. Усі контактні номери розміщені на інформаційній дошці, а також на сайті школи.

Адміністративна відповідальність за булінг

Відтепер такі дії вважаються правопорушенням і тягнуть за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (наразі це – 850-1700 грн.) або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин. Якщо булінг вчинено групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, штраф від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян — 1700-3400 грн. або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Слід зазначити, що за правопорушення дітей до 16 років несуть відповідальність їхні батьки. За свої дії громадяни від 16 років несуть відповідальність особисто. Також передбачено і відповідальність за приховування випадків булінгу, а це 850-1700 грн. або виправні роботи до 1 місяця з відрахуванням 20% заробітку.

Як має поводитись працівник школи у разі виявлення булінгу

1. Якщо педагог або інший працівник школи став свідком булінгу, він має повідомити керівника закладу незалежно від того, чи покаржилась йому жертва булінгу чи ні.

2. Після отримання звернення дитини, відповідна особа або орган інформує директора школи у письмовій формі про випадок булінгу.

3. Керівник закладу розглядає таке звернення та з'ясовує всі обставини цькування. Надалі він скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу та окреслює подальші дії.

4. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то очільник закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей. До складу такої комісії можуть входити педагоги, психолог, соціальний педагог, батьки постраждалого та «булера», керівник закладу та інші зацікавлені особи.

5. У разі, якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України. Але за будь-якого рішення комісії керівник закладу забезпечує психологічну підтримку усім учасникам випадку.

Такий механізм діє не лише для захисту дітей від цькування, а й для протидії булінгу над усіма учасниками освітнього процесу, зокрема освітянами та батьками.

Права та обов'язки учнів (здобувачів освіти)

У закладах освіти мають захищати дітей під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, булінгу (цькування), приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам.

На отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг матимуть право:

- особи, які постраждали від булінгу (цькування),
- особи, які стали свідком булінгу,
- особи, які вчинили булінг (цькування).

При цьому здобувачі освіти зокрема зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;
- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;
- повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно них, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

Права та обов'язки освітян

Вони також мають право на захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Також працівники школи зобов'язані уважно ставитись до всіх випадків булінгу, повідомляти про них, уважно розглядати заяви, забезпечувати вжиття заходів щодо протидії булінгу, розробляти плани, публікувати їх на сайтах і вчасно інформувати органи Національної поліції та службу у справах дітей про випадки булінгу. В іншому випадку передбачена адміністративна відповідальність за приховування таких ситуацій.

Керівник закладу освіти має забезпечувати створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), він також:

- розглядатиме заяви про випадки булінгу (цькування): здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування;
- скликатиме засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживатиме відповідних заходів реагування;
- забезпечуватиме виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

ПОРАДИ БАТЬКАМ

Звертайте увагу на поведінку та настрій своїх дітей, їх фізичний та психічний стан. Можливо, ваша підтримка — це найперше, чого дитина потребує. Якщо ви виявили проблему, пов'язану з булінгом (вашу дитину б'ють чи ображають у школі) звертайтеся:

- з заявою до поліції та закладів охорони здоров'я з фіксацією побоїв,
- до директора школи (письмово, звернення надавайте секретарю із зазначенням вхідного номера на вашому примірнику).

Отже, при вчиненні подібних дій стосовно вашої дитини варто обов'язково фіксувати побої і звертатись до поліції за номером 102. Після того, як дитину визнають потерпілою, звертайтеся за призначенням адвоката, гарантованого державою, до найближчого центру/бюро правової допомоги:

Кожна дитина або її законний представник мають право звернутись і отримати безоплатну консультацію юриста. У разі потреби представляти інтереси в суді — усі без виключення діти мають право на призначення адвоката (юриста) за рахунок держави.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВ

Запам'ятайте самі та навчіть свою дитину про відповідальність за заподіяння шкоди іншій особі. До адміністративної відповідальності притягуються з 16 років, а до того відповідальність за вчинки дітей несуть їхні батьки.

- Булінг – штраф 850-3400 грн., громадські роботи від 40 до 100 год. (ст.173-4 КУпАП).

- Викрадення чужого майна (крадіжки, шахрайство)— штраф, виправні роботи до 1 міс., адмінарешт — 5-10 діб,

- Дрібне хуліганство (нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії) — штраф, громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт до 15 діб (ст. 173 КУпАП).

Ухиляння батьків від виконання обов'язків стосовно виховання дітей теж тягне за собою адміністративну відповідальність, адже відповідно до ст. 50 Сімейного кодексу України, батьки зобов'язані: виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей.

Нормами цього закону не передбачається внесення змін до Кримінального кодексу України стосовно запровадження кримінальної відповідальності за скоєння правопорушень, пов'язаних з булінгом (цькуванням), оскільки скоєння правопорушником при вчиненні булінгу (цькування) інших дій, кваліфікуються відповідними статтями Кримінального кодексу України, зокрема – заподіяння тілесних ушкоджень різних видів тяжкості тощо. За такі дії з 16 років, а в окремих випадках з 14 років настає кримінальна відповідальність:

- Побої і мордування — штраф, громадські роботи на строк до 200 годин, виправні роботи — до 1 року, групове — обмеження/позбавлення волі до 5 років (ст. 126 Кримінального кодексу України).

- Погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози — арешт на строк до 6 місяців або обмеженням волі на строк до 2 років (ст. 129 ККУ).

- Хуліганство — штраф, арешт на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до 5 років.

- Умисне легке тілесне ушкодження — штраф, громадські роботи на строк до 200 годин, виправні роботами на строк до одного року (ст. 125 ККУ).